

Wymagania MENiS wobec organizatorów oraz instruktorów imprez żeglarskich - Nowości prawne

Nadesłany przez:

Przesłany: : 8.04.2004, 6:00:00

IGNORANTIA IURIS (LEGIS) NOCET - nieznajomość prawa szkodzi, nieznajomość prawa nie zwalnia od odpowiedzialności!

Szczególne znaczenie nabiera to starożytne przysłowie dla nas, w kontekście organizacji wypoczynku i szkolenia, czyli szeroko rozumianej rekreacji na wodzie z udziałem dzieci i młodzieży.

Rafał Jan Krause
Polski Klub Morski

WYMAGANIA MENiS WOBEC ORGANIZATORÓW ORAZ INSTRUKTORÓW

Z uwagi na fakt, iż instruktorzy sportów wodnych w tym instruktorzy żeglarstwa prowadzą, także zajęcia z kursantami, którzy ukończyli dopiero wiosen dwanaście, temat powyższy powinien być szczególnie w kręgu naszego zainteresowania w odniesieniu do przepisów regulujących organizację wypoczynku nad wodą dla dzieci i młodzieży.

Musimy zdawać sobie sprawę, iż w świetle najnowszych regulacji prawnych dotyczących szczegółowych zasad i warunków prowadzenia działalności w dziedzinie rekreacji ruchowej (sport, turystyka, wypoczynek) problem znajomości i stosowania się do przepisów MENiS-u dotyczy wszystkich.

Zarówno osoby prawne jak i fizyczne, niezależnie od osobowości prawnej lub jej braku, realizujące imprezę w każdej formie bez znaczenia, czy ma ona charakter komercyjny, czy nie.

Podstawowym aktem prawnym regulującym organizację placówki wypoczynku dzieci i młodzieży (w tym pojęciu zawiera się, także organizację obozów stacjonarnych i wędrownych (spływów, rejsów) jest [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 21.01.1997 r. w sprawie warunków, jakie muszą spełniać organizatorzy wypoczynku dla dzieci i młodzieży szkolnej, a także zasad jego organizowania i nadzorowania \(DZ.U. nr 12, poz.67\).](#)

W skrócie można podać, iż dokument powyższy reguluje takie najważniejsze kwestie jak:

- obowiązków organizatora wypoczynku,
- zapewnienia odpowiedniej ilości wychowawców,
- wymogów stawianym organizatorom w odniesieniu do obiektu i kadry przy zgłoszeniu placówki wypoczynku,
- dokumentacji prowadzonej przy uruchomieniu placówki wypoczynku,
- zakresie obowiązków i kwalifikacjach kadry (pedagogicznej i instruktorskiej),
- nadzoru nad placówką wypoczynku.

Następnym dokumentem, którego znajomością musi się wykazać organizator w praktyce jest [Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 17.08.1992r. w sprawie ogólnych przepisów bezpieczeństwa i higieny w szkołach i placówkach publicznych \(Dz. U. nr 65, poz.331\).](#)

W odniesieniu do organizatorów wypoczynku ma tu zastosowanie część rozporządzenia dotycząca bezpieczeństwa i higieny w placówce wypoczynku oraz zasad organizacji zajęć w zakresie wychowania fizycznego, sportu i turystyki, a także postępowania w razie wypadków z udziałem młodzieży. W tej kwestii ukazało się dodatkowo [Rozporządzenie MEN z dnia 19.09.1996r. \(Dz. U. Nr 119, poz.562\)](#)

Kolejnym ważnym dokumentem świadczącym o wysokiej tolerancji religijnej w naszym kraju jest: [Rozporządzenie MEN z dnia 03.07.1992 r. w sprawie warunków zapewniania prawa wykonywania praktyk religijnych dzieciom i młodzieży przebywających w zakładach wychowawczych i opiekuńczych oraz na obozach i koloniach \(Monitor Polski z dnia 07.08.1992 r.\)](#)

Powinniśmy go również uwzględnić przy planowaniu i realizacji programu obozu czy rejsu.

Kolejnym, wydaje się, że przełomowym dla organizatorów wypoczynku dokumentem ministerialnym jest [Rozporządzenie MEN z dnia 12.09.2001 r. W sprawie szczegółowych zasad i warunków prowadzenia działalności w dziedzinie rekreacji ruchowej \(Dz.U. z dnia 20.09.2001 r.\)](#)

Paragraf 2.1. ust.2 jednoznacznie określa, iż : Prowadzący działalność w dziedzinie rekreacji ruchowej, o której mowa w par. 1, zwany dalej "prowadzący działalność", jest obowiązany do wyznaczenia osoby odpowiedzialnej za przebieg zajęć, posiadającej kwalifikacje zawodowe, o których mowa [w art. 44 ust. 1 ustawy z dnia 18.01.1996 r. o kulturze fizycznej, zwanej dalej ustawą.\(Dz.U. nr 25 poz.113\)](#)

Ten zapis niesie dla organizatorów określone konsekwencje. Zobowiązani są oni zatrudniać do prowadzenia zajęć prowadzonych w ramach imprezy wypoczynkowej, turystycznej czy sportowej, kadrę o określonych kwalifikacjach już nie tylko pedagogicznych, ale także instruktorskich czy trenerskich.

PTTK oraz PZMWiNW nadal oczekuje obecnie na interpretację tego zapisu, a w szczególności treści z art. 44 .1 ustawy gdzie obok uprawnień zawodowych nauczyciela wychowania fizycznego, instruktora lub trenera istnieje zapis o innych uprawnieniach określonych odrębnymi przepisami (czy w tym instruktorów związkowych?). To zamknęłoby problem uprawnień ostatecznie.

Warto aby organizatorzy wypoczynku (rekreacji) w tym turystyki znali jeszcze inne [Rozporządzenie Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 08.11.2001 r. \(Dz.U. nr 135 poz. 1516\) w sprawie warunków i sposobu organizowania przez publiczne przedszkola, szkoły i placówki krajoznawstwa i turystyki\).](#)

W paragrafie 4 ust. 4 określa się definicję imprezy turystyki kwalifikowanej, a w par. 6.1. stwierdza się, iż realizować je mogą podmioty działające w zakresie turystyki kwalifikowanej. Do tego miana zaliczamy również PZZ, PZMWiNW, PTTK z uwagi na fakt, iż w działalności statutowej istnieje zapis o propagowaniu między innymi turystyki wodnej.

Organizator powinien również zdawać sobie sprawę, że poza rozporządzeniami samego Ministerstwa Edukacji Narodowej i Sportu istnieje wiele innych aktów prawnych mających zastosowanie przy organizacji imprez z młodzieżą, a których przestrzeganie i realizacja jest egzekwowane właśnie przez MENiS.

Dotyczą owe akty prawne spraw:

- zdrowia uczestników rejsów lub obozów
- bezpieczeństwa
- stanu sanitarnego i zasad higieny w placówce wypoczynku
- odpowiedzialności karnej i cywilnej personelu placówki

W załączeniu podano wszystkie przydatne i wymagane akty prawne dla organizatorów placówki wypoczynku dzieci i młodzieży. Poniżej przedstawiono akty prawne, które mają zastosowanie w każdego rodzaju placówce i niezależnie od przyjętej formy imprezy dla młodzieży.

W zakresie zapewnienia opieki medycznej, organizator musi kierować się treścią [Rozporządzenia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 29.12.1995 r. \(Dz.U. nr 4 z dnia 17.01.1996 r. poz. 31\) zmieniające rozporządzenie w sprawie zakresu, organizacji oraz form opieki zdrowotnej nad uczniami.](#) które w pełni na niego ceduje tą odpowiedzialność.

Biorąc pod uwagę zapis z par.17 [Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 06.05.1997 r. \(Dz.U. nr 57 poz. 358\) w sprawie określenia warunków bezpieczeństwa osób przebywających w górach, pływających, kąpiących się i uprawiających sporty wodne](#) oraz [Załącznik nr 7 par.2 pkt 4- Szczegółowe zasady bezpieczeństwa osób biorących udział w imprezach żeglarskich](#). (w tym rozumieniu, także motorowodnych jak w rozporządzeniu o uprawianiu żeglarstwa z 1997r.): stosownie do warunków i programu imprezy organizator zapewnienia opieki medyczną - minimum pielęgniarka z apteczką pierwszej pomocy!

Obecnie w praktyce obozów stacjonarnych organizator stara się rozwiązać problem opieki medycznej nad uczestnikami imprezy na dwa sposoby:

1. Zatrudnia na każdy turnus pielęgniarkę lub ratownika medycznego oraz podpisuje umowę z zamieszkałym w pobliżu lekarzem na całodobową opiekę na telefoniczne wezwanie.
2. Zatrudnia lekarza na poszczególne turnusy z zakwaterowaniem na terenie obozu (wariant najwygodniejszy dla organizatora większych obozów).

W przypadku rejsów jachty powinny być wyposażone w apteczki z zawartością określoną w załączniku nr 6 do Rozporządzenia RM z dnia 06.05.1997r. oraz na pokładzie powinna znajdować się co najmniej osoba przeszkolona w zakresie udzielania pierwszej pomocy medycznej. Wynika to z przepisu paragrafu 4. pkt.. 1. Rozporządzenia MEN z dnia 12.09.2001r.

Organizator nie powinien lekceważyć spraw związanych z zapewnieniem opieki medycznej i właściwego wyposażenia apteczki w trakcie trwania imprezy (obozu wędrownego czy stacjonarnego) z jednej strony z uwagi na fakt ciążenia na nim tego obowiązku ,a z drugiej strony tragicznych konsekwencji w przypadku braku personelu medycznego, gdzie wszystkie bezwzględne konsekwencje spadają na organizatora i w sądzie żaden wybitny prawnik nie uchroni przed surową odpowiedzialnością. Przynajmniej w teorii!

Dotyczy, to wielu aspektów organizacji placówki wypoczynku zarówno w odniesieniu do ubezpieczenia NNW, warunków i lokalizacji obiektu, sprawności i wyposażenia sprzętu czy zatrudniania kadry bez wymaganych przepisami kwalifikacji.

Po ukazaniu się cytowanego wcześniej Rozporządzenia MEN z 12.09.2001r Kuratoria Oświaty w poszczególnych województwach będą egzekwować od zgłaszających organizatorów imprez z młodzieżą nie tylko fakt posiadania przez kadrę obozu uprawnień (przygotowania) pedagogicznego, ale również czy kadra ta realizująca zajęcia w zakresie rekreacji ruchowej posiada uprawnienia instruktorskie w danej dziedzinie. Jest to niewątpliwie spore utrudnienie dla organizatorów imprez z młodzieżą nie realizującą do tej pory stricte szkoleniowych imprez, gdzie same związki sportowe rejestrujące szkolenie egzekwowały od organizatorów angażowania kadry wyłącznie instruktorskiej.

Organizacja imprez w dziedzinie rekreacji ruchowej (w tym również rejsów turystycznych) nakłada obecnie na organizatora zatrudniania i w tego rodzaju imprezach kadry instruktorskiej w zakresie sportów wodnych lub turystyki kwalifikowanej.

ORGANIZACJA OBOZU - REJSU Z UDZIAŁEM MŁODZIEŻY

W odniesieniu do podstawowych warunków jaki muszą spełnić organizatorzy placówki wypoczynku aby podjęła ona działalność, to przedstawienie właściwemu ze względu na lokalizację placówki kuratorowi oświaty następujących dokumentów:

1. Karty Kwalifikacyjnej Obiektu (nie dotyczy obozów wędrownych oraz imprez poza granicami kraju).
2. Wykazu kadry obozu (z podaniem uprawnień pedagogicznych i instruktorskich)
3. Pisemnej informacji na temat formy wypoczynku, liczby turnusów ,czasu trwania, ilości uczestników.

4. Programu imprezy (uwzględniając program zajęć i ew. szkolenia)
5. Przebiegu trasy obozu wędrownego.

Po zatwierdzeniu przez kuratorium powyższych dokumentów, organizator (najczęściej w tym samym dniu) otrzymuje zaświadczenie o zgłoszeniu placówki wypoczynku dzieci i młodzieży (obozu stacjonarnego lub wędrownego).

Zaniedbanie tej formalności przez organizatora w przypadku organizacji imprezy z udziałem młodzieży, stawia go od razu poza granicą prawa jako organizatora "dzikiego - nielegalnego" obozu młodzieżowego i naraża na duże nieprzyjemności lub bardzo surowe konsekwencje w przypadku wypadku na obozie, gdzie organizator znajduje się wtedy "na z góry przegranej pozycji" w ewentualnym procesie sądowy, czy postępowaniu odszkodowawczym!.

Organizator do prowadzenia placówki wypoczynku dzieci i młodzieży (w tym obozu wędrownego) może zatrudnić jedynie osobę posiadającą:

- zaświadczenie o ukończeniu kursu Kierownika Placówki Wypoczynku
- lub zajmującą stanowisko kierownicze w publicznej szkole lub placówce wychowawczej (np. dyrektor szkoły, przedszkola, domu dziecka, ośrodka wychowawczego itp.)

Powyższa regulacja prawna powinna dać gwarancję, iż osoba prowadząca imprezę z młodzieżą doskonale orientuje się we wszelkich przepisach dotyczących sprawnej organizacji i bezpieczeństwa placówki wypoczynku dzieci i młodzieży.

Organizator w placówkach wypoczynku dzieci i młodzieży (obozy stacjonarne i wędrowne) do pracy w charakterze opiekuna - wychowawcy może zatrudnić osoby, które:

- są czynnymi nauczycielami
- ukończyły kurs opiekuna - wychowawcy (zatwierdzony przez kuratorium oświaty)
- są instruktorami harcerskimi
- są przodownikami lub instruktorami PTTK
- są trenerami lub instruktorami sportowymi

Poza wymienionymi uprawnieniami predysponującymi do pracy z młodzieżą w placówkach wypoczynku zgodnie z Rozporządzeniem MEN z dnia 21.01.1997 r. Organizatorzy form aktywnego wypoczynku rekreacyjno-sportowego z młodzieżą, a w szczególności m.in. obozów i spływów powinny zgodnie z Rozporządzeniem MENiS z dnia 12.09.2001r. powinni dopilnować, aby powyższe osoby dodatkowo posiadały kwalifikacje instruktorskie w dziedzinie, w której realizowana jest impreza. W przypadku szkolenia żeglarskiego minimum Młodszy Instruktor Żeglarstwa PZZ. W przypadku imprezy rekreacyjnej (rejsu turystycznego) minimum Przodownik Turystyki Żeglarskiej PTTK lub instruktor żeglarstwa lub rekreacji (sporty wodne).

Dodatkowym wymogiem jest posiadanie przez kadrę obozów dla młodzieży ważnych zaświadczeń lekarskich (wpisów) w pracowniczych książeczkach zdrowia lub w sportowych książeczkach żeglarskich w przypadku instruktorów (o treści: nie ma przeciwwskazań zdrowotnych do pracy z dziećmi i młodzieżą). Lekarz dokonujący w książeczce żeglarskiej instruktora takiego zapisu, musi posiadać uprawnienia do przeprowadzania badań profilaktycznych.

Przykładowy zestaw dokumentacji placówki wypoczynku dzieci i młodzieży (obóz stacjonarny sportów wodnych) powinna składać się z następujących dokumentów:

1. Zaświadczeniu o wpisie placówki wypoczynku (danego turnusu) do rejestru kuratorium oświaty właściwego dla miejsca lokalizacji placówki.
2. Karty kwalifikacyjnej obiektu (obóz stacjonarny).
3. Karty zgłoszeń uczestników (karty kolonijno-obozowe) wraz z oświadczeniami.

4. Pełnej informacji o trasie przebiegu obozu (jeśli obóz jest w części wędrowny).
5. Program pracy obozu (harmonogram szkolenia, zajęć, wycieczek).
6. Wykaz kadry pedagogicznej i instruktorskiej obozu (z podaniem kwalifikacji i nr dokument.).
7. Aktualne Książeczki zdrowia kadry obozu (lub sportowe książeczki żeglarskie z wpisem)
8. Pełen wykaz personelu obozu (medycznego, ratowniczego, technicznego itd.).
9. Wykaz uczestników obozu z podziałem na grupy (wachty).
10. Dokumentacja z posiedzeń kadry (protokoły odpraw).
11. Dokumentacja (dzienniki) zajęć grup prowadzonych przez kadrę (KWŻ, ratownika wodnego.)
12. Polisy ubezpieczeniowe (kopie) uczestników i kadry ew. sprzętu
13. Aktualne karty rejestracyjne sprzętu pływającego (stan techniczny, wyp. ratunkowym.).
14. Rejestr wypadków, protokołów i dokumentacji powypadkowej.
15. Zakresy czynności, obowiązków i uprawnień pracowników obozu.
16. Deklaracji w sprawie ochrony życia i zdrowia, podpisanych przez kadrę obozu.
17. Komplet regulaminów organizacyjnych imprezy:
 - Regulamin Obozu (lub rejsu)
 - Regulamin Portu / Przystani Obozu i akwenu szkoleniowego (ewentualnie regat).
 - Książka Pływań (portowa) Obozu
 - Regulamin Wachty Służbowej
 - Regulamin Kąpieliska (jeśli jest organizowane przez obóz)
 - Regulamin Wycieczki (jeśli będą realizowane w trakcie obozu)
 - Praw i obowiązków uczestników obozu.
 - Książka Wyjść Obozu.
18. Ramowy rozkład zajęć na dany dzień - komunikat dzienny z tablicy lub odczytu
19. Dokumentacja żywieniowa (jadłospis) - jeśli jest w gestii organizatora.
20. Dokumentacji opieki medycznej (porad, zabiegów, izolatki.) w gestii pracowników. medycz.
21. Dienne raporty żywieniowe.
22. Kasowej księgi rozchodów i wydatków.
23. Poświadczeń rodziców (opiekunów) - w przypadku pobrania dzieci z obozu.
24. Innej dokumentacji wymaganej przez przepisy finansowo - gospodarcze lub organizatora (protokoły przekazania sprzętu itp.).

Jak widzimy skompletowanie dokumentacji zgodnie z wymaganymi przepisami i dobrą praktyką organizacji imprez nie jest rzeczą błahą. Organizator może być przekonany, iż liczne potencjalne kontrole w trakcie realizacji imprezy ze strony nie tylko kuratorium ale i paru innych instytucji czasem na wniosek samych rodziców, może w przypadku braku części dokumentacji narazić organizatora na spore nieprzyjemności, a w poważniejszych przypadkach doprowadzić nawet do natychmiastowego nakazu zamknięcia placówki!

Mając tą świadomość i wiedzę jak prawidłowo krok po kroku przygotowywać i następnie realizować rozpoczętą imprezę z udziałem dzieci i młodzieży zgodnie z wymaganiami MENiS, powinien organizator oraz zatrudniani przez niego instruktorzy starannie zapoznać się z wszystkimi przepisami i zasadami związanymi z powyższym tematem, aby wypoczynek i rozwijanie aktywności fizycznej naszej młodzieży był realizowany jak najsprawniej i przede wszystkim bezpiecznie!!

Rafał Jan Krause jest magistrem pedagogiki, pełni funkcję vice-komandora ds. szkolenia Polskiego Klubu Morskiego w Gdańsku, zawodowo pracuje jako pedagog w ośrodku

wychowawczym oraz jako społeczny kurator sądowy w Gdańsku
e-mail: [nawigator97\[at\]hotmail.com](mailto:nawigator97[at]hotmail.com)